

ירושלים – "ירושלמי"

בתת-הערך "ירושלמי" רוכזו תעודות המציינות אנשים שכינוים הוא "ירושלמי" או "הירושלמי" ואשר קיים לגביהם ספק אם התגוררו בעיר למעשה אם לאו.

אחרי שנת 1100

ירושלים – "ירושלמי", מס' 1

--- אלשיך אלמקדסי --- כאדמה אלשאמיין ואמהא ---
מקור: TS, Arabic Box 30, f. 67 – רשימת תרומות מפסטאט.

תרגום

--- השיח' הירושלמי --- משרתת הארצישראלים ואמה ---
ספרות: גויטיין, חברה ים-תיכונית, ב, עמ' 457, נספח ב, מס' 65.

לפני שנת 1107

ירושלים – "ירושלמי", מס' 2

--- עגוז מקדסיה, מקדסיה אכרי ---
מקור: TS, Box K 15, f. 102 – רשימת נתמכי הקהילה בפסטאט.

תרגום

--- זקנה ירושלמית, (אישה) ירושלמית אחרת. ---
ספרות: גויטיין, חברה ים-תיכונית, א, עמ' 57.

בשנת 1121, בקירוב

ירושלים – "ירושלמי", מס' 3

בימי הקצין ושמו אלאפדל.¹ בימים ההם קמו
בני פריצי עם ישראל ונשאו נפשם להעמיד
חזן וכשלו בדבריהם. בהרי אשור בארץ חכריא²
קם יהודי אחד ושמו שלמה בן רוגי,³ ושם בנו
5 מנחם, ועמהם איש לשון⁴ ושמו אפרים ביר[בין]
עזריה הירושלמי, הידוע בבן פדלון. ויכתבו
כתבים אל כל היהודים, הקרובים והרחוקים,
בכל ה[ארצות א]שר סביבותיהם, ויגיעו
שמועתם [ודברין] כתביהם למרחוק מאוד.
מקור: TS, 10 K 21, f. 1 – קטע ממגילת עובדיה הגר.
פורסם: גולב, מגילת עובדיה הגר, עמ' 100.

ספרות: 90–91 J. Mann, Obadiah le Proselyte, REJ, LXXI (1921), pp. 90–91; י' מאנן, "התנועות המשיחיות בימי מסעי הצלב הראשונים", התקופה, כד (תרפ"ו), עמ' 347; א"ז אשכולי, התנועות המשיחיות בישראל, ירושלים תשמ"ח, עמ' 170–171.

- 1 קטע מתוך מגילת עובדיה הגר, העוסק במשיחי-שקר במאה הי"ב. קטע השורה הראשונה העוסק באלאפצל הוא חתימת פרשה קודמת, שלא שרדה בכתב-היד, והיא קשורה מן-הסתם באירוע דומה, שהתרחש בימיו של הוויזר הפאטמי אלאפצל, שנרצח בשנת 1121. המשך המגילה, המצוטט כאן, עוסק בתסיסה המשיחית הקשורה בפעילותם של שלמה בן רוגיי (וראה להלן, הערה 3), של בנו מנחם – הוא דוד אלרואי – ושל אפרים הירושלמי. זמנם של המאורעות המתוארים כאן אינו ברור דיו, אך אין לאחר את ראשיתם, המתוארת כאן, לשנת 1121.
- 2 מאן קרא כאן "בהרים אשר בארץ כוריא", אף שעמד על הקושי בקריאת המלה "כוריא". תיקון הקריאה על-ידי גולב מתאים לשאר הידיעות שבידנו על פרשת אלרואי וקובע את מרכזה של התסיסה המשיחית בין איזור מוצל, היא אשור בפי היהודים ובין אזרביגיאן שבצפון פרס. מיקום זה עולה מהשוואת הקטע שלפנינו לדברי המומר שמואל ו' עבאס אלמגרבי (ראה תרגום דבריו אצל מאן, תרפ"ו, עמ' 345–346; וראה גם אשכולי, עמ' 168–169), ולדברי בנימין מטודילה, שידיעותיו על פרשת אלרואי שאובות, במישרין או בעקיפין, מן הלה (וראה: בנימין מטודילה, עמ' נא-נג).
- 3 מנחם בן שלמה בן רוגיי (לפי קריאת גולב) או אלרוחי (בדבריו של ו' עבאס) הוא דוד אלרואי שם שהוא שיבוש של השם הערבי, או – כפי שסביר יותר להניח – שינוי מכוון. השם מנחם בן שלמה נזכר גם בדבריו של ו' עבאס אלמגרבי. יש מקום להניח, שאלרואי השתמש בשני השמות, דוד ומנחם, בגלל המשמעות המשיחית הנודעת להם. השם "אלרוגי" מקורו, לדברי גולב, במוצאו של האב בגליל אלרוגי שבצפון סוריה.
- 4 הכוונה, כפי הנראה, לסופר או תועמלן, כלומר, על יכולת ריטורית.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 4

שנת 1140

אבו אלפצל יוסף הכהן בן יצחק הירושלמי.

מקור: TS, Box K 6, f. 118 – רשימת חובות מפסטאט.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 5

שנת 1151

ולה מן דאר אלמצאצה ענד אולאד אלמקדסי $521\frac{3}{4}$

מקור: כ"י קיימברג'י, ספריית האוניברסיטה, Or. 1080 J 126.

תרגום

ולו, מבית הדירות ברחוב אלמצאצה, המוחזק על-ידי בני הירושלמי, $521\frac{3}{4}$ דרהם.

ספרות: גיל, תעודות, עמ' 267 (מס' 53).

ירושלים – "ירושלמי", מס' 6

שנת 1160, בקירוב

אשהדני עם

בו סעידי בן אלמקדסי עלי

נפסה אנה קד והב לבן

אכוח בו סעידי אלמדכור

5 גוזה אלדי פי רבע אלמאקדסה

מקור: כ"י אוקספורד, בודליאנה, Heb. f. 22 (קטלוג נויבאוואר, מס' 2728), עמ' 47 – רשימות בפנקס בית-דין או של נוטריון בפסטאט.
פורסם: גיל, תעודות, עמ' 295 (מס' 64).

תרגום

מינה אותי לעד, דודו של
(א)בו סעיד בן הירושלמי
להעיד על עצמו, שהעניק לבן
אחיו, (א)בו סעיד הנזכר,
5 את חלקו אשר באיזור מגורי הירושלמים.¹

ספרות: גויטיין, חברה ים-תיכונית, ב, עמ' 433, נספח א, מס' 165.

1 הכוונה לחצר או לשכונה שהיתה בבעלותם של אנשי ירושלים, מן-הסתם של ירושלמים שעזבו את העיר לאחר הכיבוש הצלבני. אין להניח, שהכוונה כאן לחברי הקהילה הארצישראלית, שבית-הכנסת שלהם מכונה תכופות בעברית "בית הכנסת של הירושלמים", ואשר התקיימה כבר בתקופות קדומות. הללו מכונים בדרך-כלל בערבית "אלשאמיין", כלומר, הארצישראלים" או "הסורים".

שנת 1210, בקירוב

ירושלים – "ירושלמי", מס' 7

ואעלם אלמולא --- וצל בן אלמקדסי מן גזה ---

מקור: TS, 10 J 30, f. 16

תרגום

ואודיע לאדון הגיע בן הירושלמי מעזה¹

1 על התעודה והקשריה ראה להלן, הערך "עזה", מס' 1.

שנת 1213

ירושלים – "ירושלמי", מס' 8

--- מן מוסי בן אלמקדסי ד ---

מקור: TS, 13 J 8, f. 11 – דף חשבונות של הקדש קהילת פסטאט.

פורסם: גיל, תעודות, עמ' 405 (מס' 109).

תרגום

--- ממוסא בן הירושלמי, ארבעה דרהם ---

שנת 1215

ירושלים – "ירושלמי", מס' 9

השיח' מוסא בן השיח' אבו אלברכאת, מר(נו) ורב(נו) משה הזקן היקר בן(ו) ר(ב)י מר(נו) ורב(נו) ברכות הזקן היקר נוחו(ו) ע(דן) אלמערוף אבן אלמקדסי.

מקור: TS, 13 J 3, f. 25r

תרגום

--- הידוע כבן הירושלמי.¹

ספרות: גויטיין, חברה ים-תיכונית, ג, עמ' 288.

1 מתוך ייפוי-כוח בתביעת ירושה שנערכה לפני בית-דינו של ר' אברהם הנגיד בפסטאט בחודש אייר שנת א'תקכ"ו לשטרות (אפריל 1215). התואר "הירושלמי" מתייחס, לדעת גויטיין, לאביו של התובע, שחי לפי זה בירושלים בשלהי המאה הי"ב, בראשית התקופה האיובית. גם ייתכן, כי "הירושלמי" הוא סבו של התובע.

ראשית המאה הי"ג

ירושלים – "ירושלמי", מס' 10

--- קדסיה.

מקור: TS, 8 J 6, f. 3v

תרגום

--- אישה ירושלמית.